

סלזניקי

3 ירושלים של הבלקן

נוסחה לבריאה עצמית



סדרת 'מסע אל תוך עצמך' עסקה בספרד ובחכמיה. צעדנו בעקבות יהודי ספרד ולמדנו רבות על זהות יהודית, בחירה חופשית ועוד. בתאריך ג' בניסן הרנ"ב (31 במרץ 1492) נחתם בידי פרדיננד השני מלך אראגון ואשתו, המלכה איזבלה הראשונה מקסטיליה, צו גירוש על היהודים שגרם לסיום תקופה זוהרת בת מאות שנים. נדמה היה כי זה הסוף.

אך היהודים נדדו אל מקומות חדשים, הקימו מאפס מרכזי תורה ויהדות והגדילו את השפעתם עשרת מונים. עיניהם היו נשואות תמיד אל ירושלים, לב העם היהודי. לכן, כמעט בכל מקום בו הקימו היהודים מרכז רוחני הם כינו אותו 'ירושלים'.

•••

בשבועיים האחרונים התחלנו לצעוד בעקבות יהודי 'ירושלים של הבלקן', אלה שנודעו בשמירת השבת שלהם. השבוע נמשיך וננסה להבין את העקרון של מצוות ה' בכלל ומצוות השבת בפרט.

שיעור זה הולך בעקבות ספרו הנפלא של הרב וורן גולדשטיין רבה של דרום אפריקה, יום לברוא את עצמך



כיצד ניתן לחולל שינוי פנימי?



דַרְשׁ רַבִּי שְׁמַלְאִי:

שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת נֶאֱמְרוּ לּוֹ לְמֹשֶׁה.

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים זְחָמִשׁ לְאוּזִין כְּמוֹנֵינִן יְמוֹת הַחֲמָה.
זְמַאתִים זְאֶרְבְּעִים וְשִׁמּוֹנָה עֵשֶׂה כְּנֶגֶד אֵיבְרִיו שֶׁל אָדָם

(מכות, כג, ב)

אזבריק אז כה
מה הקשר בין המשל לנמשל? מהו המסר שעלינו ללמוד מכך שמספר מצוות 'לא-תעשה' הוא כמו מספר ימות החמה ומספר מצוות העשה הוא כמו מספר האיברים?



יעי cein
מצוות עֵשֶׂה היא הגדרה למצוות התורה שציווין 'קום ועשה', כמו לדוגמה אכילת מצה בפסח. מצוות לא תעשה או לאוים הן מצוות התורה שבהן נוסח הציווי המקראי הוא שלילי, כמו: "לא תרצח", "לא תגנוב" וכדומה.

לשמור על הסדר!

וְכַאֲשֶׁר רָצָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְזָכוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנֵי מִיָּנִי מְצוּוֹת, שֶׁהֵם: לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֵׂה. שֶׁהַמְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הֵם שִׁישְׁמֹר הַסֵּדֶר, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְאָדָם יְצִיאָה מִן הַסֵּדֶר. נָתַן לְיִשְׂרָאֵל מִנֵּין הַמְצוּוֹת כְּמִסְפָּר יָמוֹת הַחֲמָה, כִּי כִּבְר אָמַרְנוּ, כִּי הַחֲמָה הִיא שְׁמִירַת סֵדֶר הַנְּמַצְאִים, וַיָּמִיָּה הֵם שִׁס"ה. וְאֵלּוּ שִׁס"ה יָמִים הֵם מְשֻׁלֵּימִים אֲמַתַּת מַלְכוּת הַחֲמָה, כְּמוֹ הָאֲבָרִים לְאָדָם. כִּי עַל יְדֵי יָמוֹת הַחֲמָה שֶׁהֵם שִׁס"ה, גּוֹמְרַת מְמַשְׁלֶתָהּ. עַד שֶׁמִּסְפָּר זֶה, שֶׁהוּא שִׁס"ה, מִסְגָּל בְּעֲצָמוֹ לְשְׁמִירַת הַסֵּדֶר, וּבִלְתִּי יְצִיאָה מִן סֵדֶר הַמְצִיאוֹת.

וּלְפִיכָּה, כְּאֲשֶׁר נָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל נִחְשְׁבוּ כָּל הַמְצִיאוֹת, כְּמוֹ שֶׁהַחֲמָה וְהָאָדָם הֵם כָּל הַמְצִיאוֹת, נָתַן לָהֶם שִׁס"ה מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, כְּמִסְפָּר יָמוֹת הַחֲמָה, שֶׁהִיא שְׁמִירַת סֵדֶר הַמְצִיאוֹת. כִּי מֵאַחַר שֶׁסֵּדֶר הַמְצִיאוֹת בְּכָלֵלוֹ הוּא עַל יְדֵי מִסְפָּר שִׁס"ה, שֶׁהֵם מִסְפָּר יָמוֹת הַחֲמָה, נָתַן לְיִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן מִסְפָּר שִׁס"ה לֹא תַעֲשֶׂה, וְעַל יָדָם שְׁמִירַת הַסֵּדֶר וּבְשְׁמִירַת מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה אִין יְצִיאָה מִן הַסֵּדֶר.

(מהר"ל, תפארת ישראל, פרק ד' חלק ה').



תוספת ביאור
לזברי המהר"ל
בעקי הבא

לא לופולו!



365 מצוות לא תעשה הן כנגד 365 ימות החמה, שהם למעשה הסדר סביבו סובב כל העולם הטבעי. העולם מתנהל לפי חלוקה זו של ימות השנה, וזה הזמן שלוקח לשמש לסיים את מסלולה ולהתחילו שוב, וכך בכל שנה ושנה. תפקיד סוג זה של מצוות הוא למנוע את האדם מנפילה והידרדרות רוחנית. אדם שלא מצליח בכך, מאבד את מדרגתו ויתרונו, ובכך הוא יוצא מהסדר הרצוי שלו, מהקומה הבסיסית הראויה לו.

סימני ררק

מצוות לא-תעשה נועדו לשמור על הקיים, לוודא שהאדם – והעולם – אינם מידרדרים מבחינה מוסרית או עושים מעשים שלא ייעשו.



קנין מעלה ושלמות

וְנָתַן לָהֶם עוֹד רַמ"ח מְצוּוֹת עֲשֵׂה, שֶׁהֵם
 קִנְיִן מַעֲשֵׂה, שֶׁעַל יָדָם קוֹנֶה מַעֲלָה
 וְשִׁלְמוֹת. כְּנֶגֶד חֵלֶק הַמְצִיאוֹת הַשְּׁנִי, שֶׁהוּא
 הָאָדָם, שֶׁנִּמְצָא בְּאָדָם קִנְיִן מַעֲלָה, שֶׁלֹּא
 תִּמְצָא בְּחֵלֶק הָרֵאשׁוֹן, שְׂאִין בּוֹ קִנְיִן כָּלֵל,
 רַק נִשְׁאָר עַל מֵה שֶׁנִּבְרָא עָלָיו. וְהָאָדָם
 בְּלִבָּד יֵשׁ בּוֹ קִנְיִן מַעֲלָה (מֵהַר"ל, הַמְשַׁר).



בעולם - אלוהים

הסוג השני של המצוות הוא **מצוות עשה** שהן כנגד מספר איבריו של האדם. על ידי איבריו, יכול האדם לפעול ולעשות, לקנות עוד מדרגה ולהתקדם עוד שלב. למרות הדמיון החיצוני לבעלי החיים, גופו של האדם אינו גוף בהמי אלא גוף קדוש שנעשה בצלם אלוהים, על כן אבריו מאפשרים לו להתעלות. אפשרות זו יכולה להתממש על ידי המצוות שנועדו למטרה זו – מצוות עשה, שכשמן, יש בהן עשייה והתקדמות.



גם וגם

וְכִכֵּל אֲשֶׁר-אִמְרָתִי
אֶלֶיכֶם תִּשְׁמְרוּ: (שמות, כג, יג)

ר' אליעזר אומר לעשות מצות עשה חובה
כמצות לא תעשה (מדרש לקח טוב)

מצבריק אז כה

מדוע לדעתכם יש צורך בתוספת
חיזוק לחובת מצוות עשה על פני
לא תעשה?

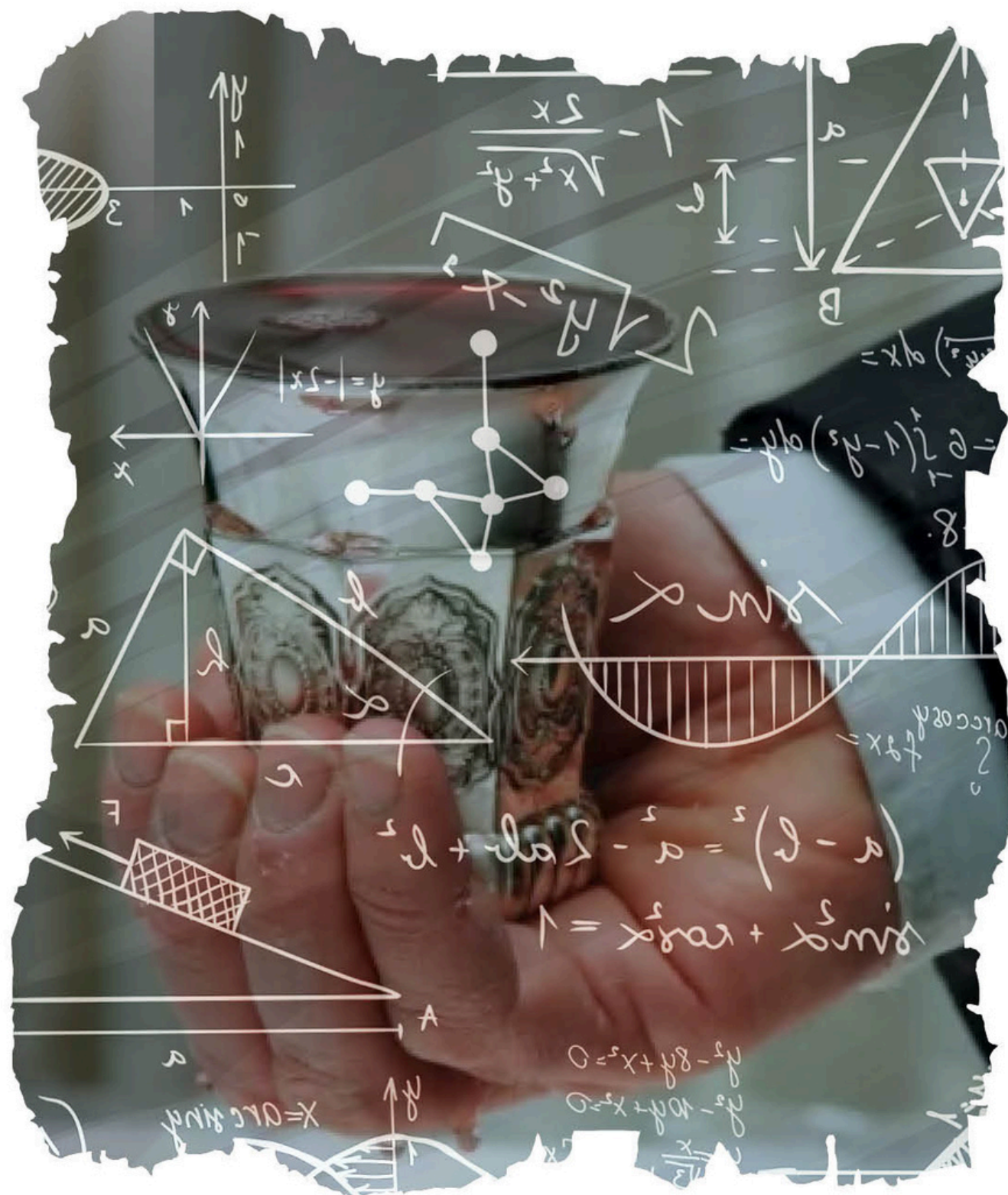


זז הנוסחה

יש פעולות שאנו עושים כדי להפוך לאנשים טובים יותר ויש פעולות שאנו נמענים מלעשותן כדי שלא לפגום באישיות שלנו או לעוות את נקודת המבט שלנו.

יש פעולות המוציאות מאיתנו את המיטב ואחרות המוציאות מאיתנו את הגרוע ביותר. המצוות הן נוסחה אלוקית לבריאה עצמית תוך אימוץ הראשונות והמנעות מן האחרונות.

זה המפתח להבנת השבת. זו מצווה המורכבת מדברים שאנו עושים ומדברים שאיננו עושים. המסע שלנו לבריאה עצמית בשבת מיתמר מן השילוב ביניהם (יום לברוא את עצמך, עמוד 11).



לא תיצור...

בבסיס מה שאין אנו עושים בשבת שוכנת המלאכה. 39 קטגוריות של פעילות יצירתית המקיפות את כל סוגי החדשנות שמין האדם מיישם כדי לעצב את הסביבה בהתאם לצרכיו ולצרכי החברה.

הקטגוריות האלו מתייחסות לייצור היסודות הבסיסיים הנדרשים להישרדות האדם. מזון, ביגוד ומקלט.



מסע אישי

המצוות נועדו אפוא ליישר את תכונות האופי ואת נקודות המבט שלנו עם אלה של אלוקים. כשאנו מקיימים מצוות אנו יוצאים למהלך של תמורה אישית אמיתית בהנחיית הקב"ה.

החזון של אלוקים עבורנו הוא שהמצוות תהפוכנה לזרזים לבריאת עצמנו בהופכן אותנו לאנשי חכמה, ענווה, נדיבות, חמלה, יושר ועוד.

המצוות הן לא רק המסלול לשכר נצחי בעולם הבא אלא נוסחה לחיים מיטביים ולהנאה מהחיים בעולם הזה, מתכון למציאת אושר כאן ועכשיו.



להתענג

הממד האחר של השבת המעצב אותנו הוא הפעולות שאנו עושים. החוויות החיוביות שאנו אוצרים בהנחיית ההלכה. אנחנו מקבלים את השבת בהדלקת נרות. ומציינים את קדושתה באמירת הקידוש על כוס יין עם כניסת השבת, באמירת הבדלה על כוס יין בצאתה. אנחנו אוכלים שלוש סעודות ומקדשים אותם בזמירות של שבת, בדברי תורה ובאוכל נפלא. אנו לובשים את מיטב בגדינו, מתמסרים להנאת המנוחה ומתענגים על זמן איכות עם היקרים לנו. מתפללים תפילות מיוחדות, קוראים את פרשת השבוע ומקדישים זמן ללימוד תורה. אנחנו מדברים והולכים באופן המשקף את הקדושה ואת השמחה של היום.



השקל מוזת שקל שבת

השילוב של מה שאנחנו עושים ומה שאיננו עושים במשך עשרים וחמש שעות יוצר את הנוסחה המושלמת לבריאת עצמנו באמצעות פיתוח האישיות ועיצוב נקודות המבט (הרב גולדשטיין, המשך).



כלים של השפעה

אחרי הפעולות נמשכים הלכבות...

(ספר החינוך)

מחשבות על מנהיגות

מתי טוב לשמור על הקיים ומתי יש מקום
לנסות לשפר ולפעול?
כיצד ניתן להפיק תועלת מרבית ממצוות
השבת?



מנדחה כבה

